

Premiärkvällen i Västerås

Berättelse

Det var kväll den 1 mars 1950 i Västerås. Inne i teatern satt publiken och väntade. Den här kvällen skulle en helt ny balett visas för första gången. Den hette *Fröken Julie* och var gjord av Birgit Cullberg. Ingen i salen visste ännu att kvällen skulle bli historisk.

Cullberg hade arbetat länge med baletten. Den byggde på en pjäs av August Strindberg, och musiken var skriven av Ture Rangström. Riksteatern hade hjälpt till, eftersom baletten skulle resa runt i Sverige. Men först kom premiären, just här i Västerås.

När musiken började blev det tyst i salen. På scenen dansade Elsa Marianne von Rosen rollen som Julie, en ung kvinna ur en rik familj. Julius Mengarelli dansade Jean, som arbetade i huset. Birgit Cullberg dansade själv rollen Kristin. Berättelsen handlade om en midsommarnatt och om svåra känslor mellan Julie och Jean.

Den här baletten var annorlunda än vad många var vana vid. Tidigare hade baletter ofta varit vackra och lite lätta. Cullbergs balett var i stället ett riktigt drama. Dansen visade starka känslor och berättade en allvarlig historia. Kropparna talade utan ord.

När föreställningen var slut klappade publiken länge. Det blev en stor succé. Senare samma år fick baletten också premiär på Operan i Stockholm.

Premiärkvällen i Västerås blev Birgit Cullbergs stora genombrott. Efter den här kvällen var hon känd. *Fröken Julie* räknas i dag som en av Sveriges viktigaste baletter och dansas än i dag.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
premiär	första gången något visas
publik	människorna som tittar
historisk	mycket viktig, något man minns länge
pjäs	en teaterföreställning
premiären reste	här: föreställningen visades på flera orter
midsommarnatt	natten kring midsommar i juni
annorlunda	inte som vanligt, olik
drama	en allvarlig och stark historia
genombrott	när man blir känd och lyckas
succé	en stor framgång

Läsförståelsefrågor

1. När och var hade baletten premiär?
 1. i Stockholm år 1908
 2. i Västerås den 1 mars 1950
 3. i England år 1950
2. Vem hade skrivit pjäsen som baletten byggde på?
 1. August Strindberg
 2. Ture Rangström
 3. Elsa Marianne von Rosen
3. Vilken roll dansade Birgit Cullberg själv?
 1. Julie
 2. Jean
 3. Kristin
4. Varför var baletten annorlunda?
 1. Den var ett drama med starka känslor
 2. Den hade ingen musik
 3. Den var bara för barn
5. Stämmer påståendena? Svara *ja*, *nej* eller *det står inte i texten*.
 1. Elsa Marianne von Rosen dansade rollen Julie.
 2. Publiken lämnade salen innan baletten var slut.
 3. Baletten fick senare premiär på Operan i Stockholm.
6. Vad menas med att kropparna "talade utan ord"? (öppen fråga)
7. Varför tror du att den här kvällen blev så viktig för Birgit Cullberg?

Diskussionsfrågor

- *Fröken Julie* berättade en historia utan ord, bara med dans. Hur kan man visa känslor utan att prata?
- Har du sett en föreställning, en film eller en match som du minns länge? Berätta.
- Birgit Cullberg lyckades efter många års arbete. Vad tror du behövs för att lyckas med något svårt?
- **Skriv (4 meningar):** Skriv om en gång då du var i en publik, till exempel på en konsert, en teater eller en match.